

arenlang was hij de mooie, ongrijpbare acteur die alle meisjes wilden en die alle mannen wilden zijn. Begin twintig was hij toen hij de hoofdrol speelde in 'Karakter', en hij zette zich daarmee op de kaart. Gezegd met een flinke dosis charisma en kwaliteit won hij zowel het publiek als de critici voor zich. Nederland was een rasacteur rijker. Sindsdien speelt hij aan een stuk door. In films als 'Wilde mossels' en 'Loft' en in series als 'Overspel' en 'Penzoa'. Maar het meest nog staat hij op de planken, eerst bij Hollandia en de laatste zeven jaar bij Toneelgroep Amsterdam, waar hij nu vertrekt. Twee jaar geleden kreeg hij een dochter, samen met actrice Karina Smulders. Vlak voor Fedja's vertrek bij Toneelgroep Amsterdam spraken we met 'm af. De film 'Daglicht', waarin Fedja zeer overtuigend een autistische man neerzet die in de gevangenis zit wegens moord, gaat binnenkort in première. Bij binnenkomst in het café op de Nieuwmarkt in Amsterdam valt hij meteen op. Hij is niet meer die bloedmooie jongen van weleer, maar nog steeds een aantrekkelijke man, al oogt hij vermoeid. Waar hij als jongen zelfverzekerd overkwam, op het arrogante af, is hij nu opvallend bescheiden. Hij is vriendelijk, maar weegt zijn woorden zorgvuldig en praat liever niet te veel over zijn privéleven. Waarom zou hij ook: acteren is volgens hem een vak, net als slager of timmerman. Dus laten we er vooral normaal over doen.

Je speelt in 'Daglicht' een autistische man. Moeilijk?

"Het is inderdaad een heftige rol. Maar ik heb veel films en documentaires over autisme gezien. En dan was er nog het boek van Marion Pauw, waarop de film is gebaseerd. Zij beschrijft nauwkeurig het gevoelsleven van Ray, en daar had ik een heleboel aan. Er kon veel, qua acteren. Wanneer ik een woedeaanval speelde, voelde het niet snel als *overacting*. In het echt kunnen die aanvallen ook heel heftig zijn."

De hoofdrol in de film is die van een alleenstaande advocate die een autistische zoon heeft. Je bent zelf vader. Hoe is het om te zien hoe een autistisch kind je leven compleet kan veranderen?

"De film is bij tijden zeer beklemmend om naar te kijken. Als haar zoon een aanval krijgt op haar werk, dan voel je haar onmacht. Natuurlijk denk ik dan: man, wat moet dat zwaar zijn. Dat had ik ook bij een documentaire van Louis Theroux, waarin hij langsgaat bij gezinnen met autistische kinderen. Je ziet daarin een kind dat zo kwaad wordt doordat er te veel prikkels binnenkomen, dat beide ouders op hem moeten liggen om hem tot bedaren te krijgen. Hartverscheurend."

Jouw personage Ray is ook enorm gevoelig voor impulsen van buitenaf. Als het te druk wordt in zijn hoofd, slaan de stoppen door. Kun je je daar iets bij voorstellen?

"Ik denk dat iedereen wel iets zal herkennen in autisme, je hebt het in vele vormen. En we hebben allemaal weleens last van stress. Maar inwendig weet ik niet hoe autisme voelt. Ik kan er alleen naar raden en dat gevoel gebruik ik als acteur. Laatst zag ik de documentaire 'De Paardenjongen', over een Amerikaans echtpaar dat hun zwaar autistische kind meeneemt naar Mongolië. Daar bezoeken ze een sjamaan, zo'n tovenaer van een stam die beweert dat de jongen bezocht wordt door geesten die moeten worden uitgedreven. Ja, dat ging nogal ver. Toch kwam de jongen een stuk beter terug. Hij bleef autistisch, maar was een stuk rustiger."

Je gelooft eigenlijk niet in die magie.

"Ik vind het wel boeiend om te zien, hoor. Maar persoonlijk houdt het me niet echt bezig. Daar ben ik te nuchter voor."

Nuchter? En je bent nog wel acteur.

"Er zijn inderdaad mensen die heel vaag met het vak bezig zijn, die elke emotie willen doorvoelen, elke situatie zelf willen meemaken. Dat heb ik helemaal niet."

Er klinkt vermoeidheid in je stem.

Lachend: "Ja, dat kan kloppen. Ik vind dat je dit vak zo technisch mogelijk moet benaderen. Het is een ambacht. Je hoeft echt geen zwerver te worden om een zwerver te kunnen spelen. Ik kan een autist spelen zonder een jaar nauw met zo iemand op te trekken. Kijk, als er meer tijd was geweest, had ik dat misschien wel gedaan."

Veel acteurs zeggen dat het belangrijk is om emoties goed te doorvoelen en je eigen gevoelens te kunnen analyseren.

"Techniek, daar gaat het voor mij om. De rest is minder belangrijk. En hoe oud ben je nou helemaal als je op de toneelschool zit? Dan kun je nog niet weten wie je zelf bent. Maar je kunt dan al wel leren hoe je je lijf kunt gebruiken of hoe je een zin zo overtuigend mogelijk uitspreekt."

Je hoeft niet eerst jezelf te doorgronden om een ander te kunnen spelen?

"Acteren is vooral een kwestie van een rol bestuderen. Je kunt huilen wel oproepen door aan een eigen verdrietige situatie te denken, maar je moet het vooral gecontroleerd kunnen doen. En dat wordt lastig als je midden in je eigen verdriet zit, lijkt me. Bovendien hoef je ook niet op commando tranen op te kunnen roepen, lang leve de traanstick. Acteren blijft vooral heel goed kunnen doen alsof."

Je ergert je aan het type ik-praat-graag-en-veel-over-mijn-gevoelens-acteur, hè?

"Ik heb weleens met Amerikanen gewerkt die zeiden dat ze 'het' niet voelden. Dan wilden ze wachten totdat 'het' kwam. Heel zwerfverig. Ik dacht toen inderdaad al snel: doe >

het nou maar gewoon."

Je bent net na zeven jaar gestopt bij Toneelgroep Amsterdam. Even pas op de plaats?

"Het waren tropenjaren. Ik heb het zeven jaar gedaan en ook veel in het buitenland gespeeld. Dat betekent veel reizen, veel van huis zijn. Jarenlang zat ik in een raar ritme van overdag repeteren en 's avonds spelen. Vijftien jaar achter elkaar was ik toneelacteur. Daardoor was ik een beetje op. Ik had het gevoel dat ik een deur naar iets anders moest openzetten, zodat ik wat meer tijd zou hebben. Meer vrijheid."

Je bent tegelijkertijd met twee collega's vertrokken bij Toneelgroep Amsterdam. Was de sfeer misschien onhoudbaar geworden?

"Nee, dat denken mensen natuurlijk al snel. Het was puur toeval. Nou ja, zij zijn leeftijds-genoten en zien ook in dat het leven te kort is om alleen maar te werken. Ik liep al een tijdje met een knagend gevoel rond. Op een gegeven moment kwam ik erachter dat meer lucht en ruimte de oplossing was."

Was je zenuwachtig toen je regisseur Ivo van Hove moest vertellen over je vertrek?

"Ik vond het heel moeilijk. We hebben zeven jaar intens met elkaar samengewerkt. En ik heb Ivo zeer lief. Het voelde een beetje als uitmaken. Hij viel stil toen ik het vertelde, had het duidelijk niet zien aankomen. En hij zei: 'Ik bel je over een week wel weer, ik moet het echt even laten bezinken.'"

Zijn jullie nog oké met elkaar?

"Jazeker. Ik begreep heel goed dat hij schrok van mijn plotselinge vertrek. Maar ik ben op een nette manier vertrokken: ik heb de stukken die gepland stonden, netjes afgemaakt en speel straks nog steeds in het buitenland met TGA. Ik wilde Ivo niet laten barsten, daar ben ik te loyaal voor. Anders had ik me echt schuldig gevoeld."

Wat ga je doen?

"Lekker thuis zijn vind ik een prettig vooruitzicht. En dan af en toe een film of serie doen. Lijkt me ook heel gezond: een paar jaar rustiger aan doen. Meer bij mijn gezin zijn."

Hoe lang geleden was het dat je een paar weken lang bent geweest?

“Dat gebeurt eigenlijk nooit. Maar bij het vorige gezelschap waar ik werkte, Hollandia, ben ik op het toneel door mijn knie gegaan en moest ik gedwongen zes weken thuiszitten. Dat ongeluk was achteraf niet voor niets, denk ik. Ik was duidelijk uitgeput en sliep uren achter elkaar. Ook al vond ik het stilzitten lastig, het was wel heel welkom.”

Denk je dat het nu makkelijker zal zijn?

“Sinds ik vader ben geworden, realiseer ik me dat als ik zo blij doorrennen, mijn dochter straks ineens groot is. Een cliché, maar waar. Dus het zal zeker geen moeite kosten om te genieten van mijn vrije tijd.”

Ben je een workaholic?

“Dat weet ik niet.”

Mensen die dat zeggen, zijn het meestal wel.

“Ja, dat is zo. Maar het lijkt me echt lekker om een paar maanden rustig aan te doen.”

Net waren het nog jaren.

Lachend: “Jaren rustiger. Maanden rustig. Ik verheug me echt op een paar dagen niks. Dat ik bij dingen kan stilstaan. En dat ik meer bij mijn dochter kan zijn. Daar verlang ik naar.”

Had je dat van tevoren verwacht, dat je vader zijn zo leuk zou vinden?

“Je weet niet goed wat je kunt verwachten. Maar het is nog veel leuker dan ik had gedacht. Ik hoor regelmatig dat mensen het vinden tegenvallen. Dat kan ik me ook helemaal voorstellen, want je leven verandert drastisch. Maar het ligt eraan hoe je ermee

omgaat. Ik ben iemand die zich van tevoren niet zo veel zorgen maakt over dingen, en ook niet zo veel verwacht. Ik ben erg *go with the flow*. Gelukkig, want dat moet met een kind.”

Had je het gevoel dat je afscheid moest nemen van je oude leven?

“Daar hoor je mensen vaak over, maar dat heb ik helemaal niet zo ervaren. Het is de kunst van je tijd goed indelen.”

Je schetst een beeld van een jongen die de dingen neemt zoals ze komen. Klopt dit?

“Ik denk altijd: als er iets misgaat, vinden we wel weer een oplossing. Ik ben niet snel paniekerig. Een mens heeft natuurlijk verschillende lagen, maar het klopt wel dat ik vrij *easy going* ben.”

Heb je dat van huis uit meegekregen?

“Ik denk dat ik veel vertrouwen heb gekregen als kind. Ik ben liefdevol en warm opgegroeid bij mijn moeder. Alles kwam altijd goed.”

Drukt de verantwoordelijkheid voor een kind**nooit op je?**

“Natuurlijk wel. Die verantwoordelijkheid is een zwaar besef. Daar moet je ook vooral niet

te vaak bij stilstaan, want daar heb je niks aan. Ik probeer mijn kind liefde en vertrouwen te geven. En een veilige plek. De rest heb ik niet in de hand.”

Kun je dat goed, mensen een veilig gevoel geven?

“Ik weet ook niet alles, maar over het algemeen denk ik wel dat mensen in mijn naaste omgeving het gevoel hebben dat ze op me kunnen bouwen. Ik heb niet veel vrienden, dat kan niet met mijn drukke leven. Maar ik kan mijn vrienden maanden niet zien, en als ik ze weer zie, is het altijd goed.”

Mannen zijn daar relaxed in. Vrouwen zeggen dan meteen dat je er niet genoeg voor ze bent.

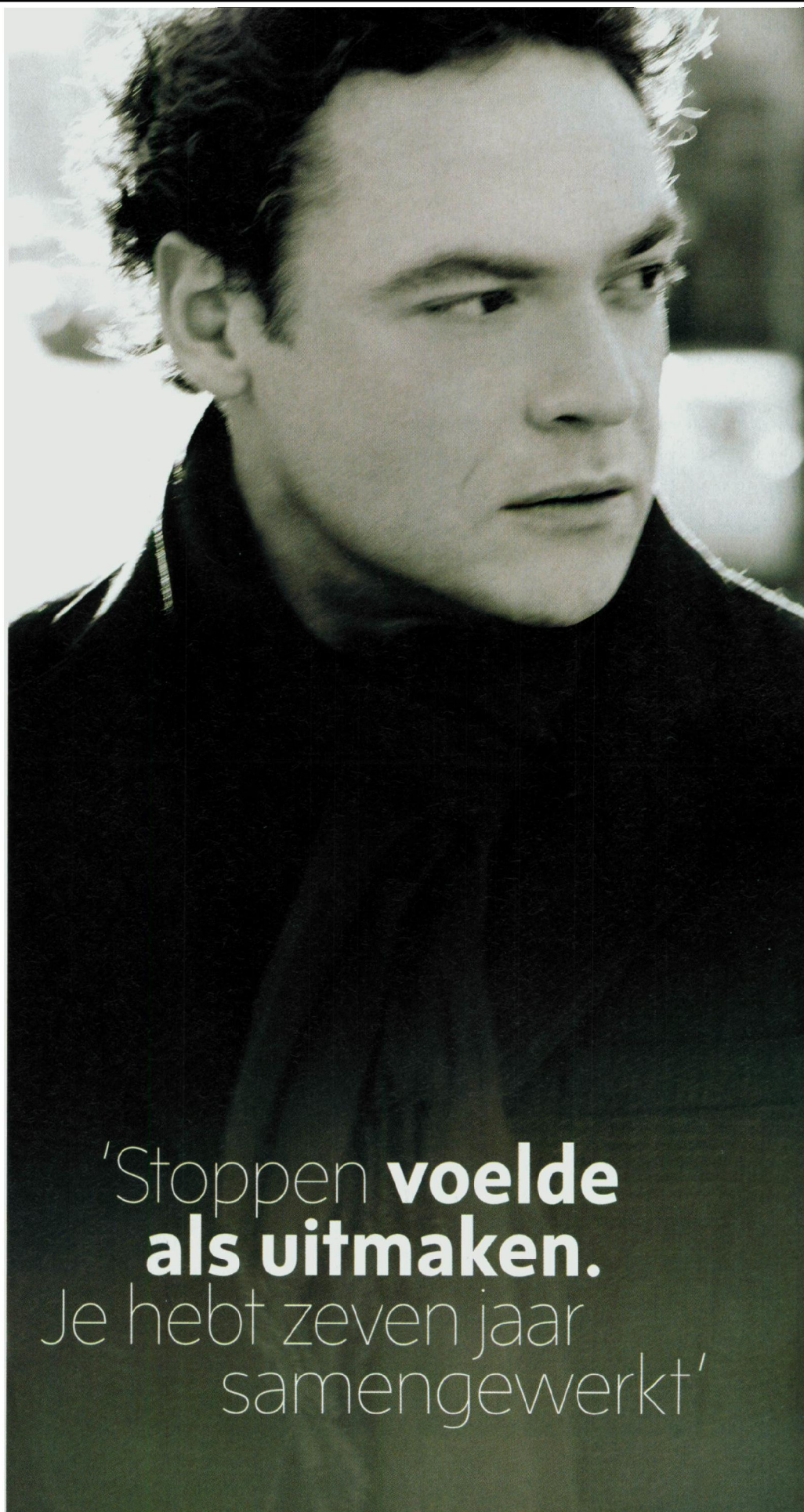
“Ja, mannavriendschappen zijn fijn. Ik zou het anders spaans benauwd krijgen. Vriendschappen met vrouwen zijn een stuk intenser. Nou ja, ik weet niet eens of de intensiteit hoger is, maar de frequentie is dat wel. Als je elkaar weinig ziet, hou je minder van elkaar, lijkt wel. Terwijl dat in mijn ogen onzin is.”

Lachend: “Man, ik ben blij dat ik geen vrouw ben. Dan had ik nooit rust gekregen.” ●

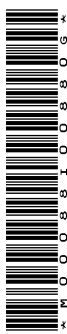
‘Mensen in mijn omgeving vinden dat ze **op me kunnen bouwen**. Volgens mij’

‘Op commando tranen op kunnen roepen? Lange leve de **traanstick**’

'Stoppen **voelde**
als uitmaken.
Je hebt zeven jaar
samengewerkt'

PERSOONLIJK

'Ik realiseer me
dat **als ik**
doorren, mijn
dochter straks
ineens groot is'

